

RECENZII. CRONICA ACTIVITĂȚII MUZEALE. LISTA DE ABREVIERI

Maria Dogaru – *Din heraldica României* – Album, București, 1994, 191 p.

Cunoscuta și apreciată specialistă în heraldică și sigilografie pune la dispoziția celor interesați un nou volum care va intra, ca și celelalte semnate de domnia sa în rândul lucrărilor de referință din istoriografia românească. Deși volumul se declară a fi album, este de fapt mult mai mult decât atât. Este, așa cum spune autoarea în Cuvânt înainte „Un ghid orientativ pentru cunoașterea, prin mijlocirea simbolului heraldic a trecutului și prezentului comunităților sociale din țara noastră. „Din capul locului este explicată importanța cunoașterii și descifrării simbolurilor, care transmit plastic mesaje despre preocupări, strădanii pentru progres, dezideratele majore ale poporului român multă vreme vitregit de istorie.

Adresându-se nu numai specialiștilor volumului se deschide cu un capitol dedicat heraldicii europene, introducând cititorul în această „istorie scrisă în imagini” care este heraldica. Sunt inserate informații – chiar dacă succinte – despre originea heraldicii, importanța încercărilor cavalierești în dezvoltarea ei la începuturile evului mediu, extinderea utilizării stemelor și evoluția lor. Sunt de asemenea, făcute referiri la reglementările juridice în domeniu, din diverse state europene, prezentându-se apoi limbajul heraldic și legile heraldice fără cunoașterea cărora nu pote fi înțeles mesajul simbolurilor.

Un spațiu vast (p. 33-170) este rezervat „fenomenului heraldic românesc” care este prezentat în diversitatea și evoluția sa. Pornind de la caracterul oficial al heraldicii românești sunt prezentate stemele Țării Românești (începând de la cea mai veche din 1390 a lui Mircea cel Bătrân, Moldovei (prima păstrându-se de pe aversul groșilor bătuți de Petru I) și Transilvaniei (a cărei stemă oficială s-a constituit târziu, în sec. XVI), dar și ale provinciilor istorice românești Oltenia, Bucovina, Maramureș, Crișana, Basarabia, Banat și Dobrogea. Autoarea se oprește asupra simbolurilor reunite ale Țării Românești și Moldovei – așa cum apar ele pentru prima dată, în stema Bathoreștilor și apoi în cea îndeobște cunoscută a lui Mihai Viteazul, insistând însă asupra stemelor Principatelor Unite și ale României.

În cadrul aceluiași capitol sunt prezentate stemele districtuale și orășenești în epoca feudală și modernă insistându-se asupra devizelor heraldice dintre care, enumerând doar câteva, comentariile devin de prisos: VIRTUS UNITA VALET (Are putere virtutea unită), RUGĂ ȘI ÎNDURARE, VIRTUTE ET MARTE (Curaj și luptă), VITEJIA DREAPTĂ SĂ BIRUIASCĂ, TOȚI ÎN UNU, NIHIL SINE DEO (Nimic fără Dumnezeu), VOX POPULI VOX DEI (Vocea poporului, vocea lui Dumnezeu).

După cum subliniază autoarea „Apartenența țărilor românești la civilizația europeană își găsește confirmare și în ceea ce privește reprezentarea cu caracter general, (de o importanță deosebită fiind armorialele anterioare secolului XV), a unor simboluri desemnând, în limbaj heraldic, entitățile politice de la Dunărea de jos, cu atât mai mult cu cât în desfășurarea evenimentelor politice acestea au dovedit că au jucat un rol important". Pentru susținerea afirmației sunt descrise reprezentări atribuite țărilor române în armorialele străine. (p. 77-85).

Un capitol aparte este rezervat prezentării stemelor României Mari, a județelor, municipiilor și orașelor. Pentru cele din urmă, un mic subcapitol prezintă stema județelor (alfabetic) și a orașelor mai importante din fiecare județ. Trebuie subliniat că se au în vedere județele României Mari așa cum au fost ele după Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 deci și a celor acum desființate sau pierdute. Pentru ușurarea regăsirii, la p. 179-184 este inserat un Tabel centralizator cuprinzând cele 71 județe existente în acel moment istoric.

Lucrarea este întregită cu un Glosar (p. 170-173) o Bibliografie selectivă (p. 174-178) și hărțile administrative ale României la 1 ianuarie 1926 (p. 185) și în 1989 (p. 187).

În afară de ilustrația alb-negru care se regăsește pe tot parcursul volumului, în finalul său XCII pagini cuprind peste 300 planșe de ilustrație color care prezintă semnele heraldice și convenționale, elemente componente ale unei steme, file de armorial de sec. XIII și XV, steme ale provinciilor istorice românești, ale județelor, comitatelor transilvănene, districtelor, orașelor, ale unor familii și personalități.

Un volum care se recomandă de la sine nu numai specialiștilor ci tuturor celor atrași de această instructivă și enigmatică știință care este heraldica.

Rodica Andruș

Simion Retegan – *Satul românesc din Transilvania ctitor de școală*
(1850-1867), Cluj, 1994, 271 p.

În cursul anului 1994 a văzut lumina tiparului în colecția *Historica* a seriei noi din Biblioteca Institutului de Istorie Cluj, volumul de documente referitoare la unul din capitolele cele mai importante din istoria noastră culturală – înființarea de școli românești în mediul sătesc.

Volumul, rod al unei îndelungate și laborioase cercetări de arhivă a cunoscutului cercetător clujean cuprinde, pe lângă documentele propriu-zise, un studiu introductiv care prezintă societatea și școala românească transilvană după revoluția din 1848. Este subliniată ascensiunea înregistrată prin înființarea gimnaziilor din Brașov, Năsăud și Brad, a seminariilor de la Sibiu, Gherla și Lugoj, a preparandiilor din Blaj, Sibiu, Gherla și Sighet.